

ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

І.В. Гора

доктор юридичних наук, доцент

В.А. Колесник

доктор юридичних наук, професор

(Національна академія Служби безпеки України)

УДК 343.13

ПІЗНАННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ТА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ У СВІТЛІ ПОЛОЖЕНЬ НОВОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Розглянуто проблеми пізнання в кримінально-процесуальній та оперативно-розшуковій діяльності й пов'язані з ними питання використання результатів ОРД у кримінальному судочинстві з урахуванням положень нового кримінального процесуального законодавства України.

***Ключові слова:** пізнання; злочин; досудове розслідування; оперативна діяльність; доказування.*

Рассматриваются проблемы познания в уголовно-процессуальной и оперативно-розыскной деятельности и связанные с ними вопросы использования результатов ОРД в уголовном судопроизводстве с учетом положений нового уголовного процессуального законодательства Украины.

***Ключевые слова:** познание; преступление; досудебное расследование; оперативная деятельность; доказывание.*

The problems of cognition in criminal judicial and operative-search activity and questions of drawing on the results of OSA related to them in a criminal trial taking into account positions of new criminal judicial statute of Ukraine are examined in this article.

***Keywords:** cognition; crime; pre-trial investigation; operative activity; proving.*

Постановка проблеми. Під загальнофілософською категорією пізнання розуміють особливий вид творчої діяльності людини із засвоєння дійсності в різноманітних проявах – процеси, явища, факти. Залежно від мети, способів, рівнів пізнання можна вести мову про не-

однорідність і складність пізнавального процесу. Для характеристики останнього особливе значення має спрямованість пізнання, яка в основі своїй поділяється на дві складові – пізнання перспективне і пізнання ретроспективне. Якщо завдання першого полягає у забезпеченні суспільного прогресу, то завданням другого є встановлення відповідності наявних відомостей про факти тим реаліям об'єктивної дійсності, які існують чи існували в минулому, визначення тотожності встановлених обставин тим, які встановлюються, що й є метою такого пізнання. Останнє набуває особливого значення в разі дослідження подій та їх наслідків, які мають або з достатнім рівнем вірогідності можуть мати кримінально-правовий характер. Саме в такому аспекті йдеться про пізнання обстановки й обставин підготовки, вчинення суспільно небезпечних діянь, що мають ознаки злочину, яке є предметом вивчення криміналістів та фахівців у галузі кримінального процесу й теорії оперативно-розшукової діяльності.

Нове кримінально-процесуальне законодавство України ґрунтується на виважених наукових теоріях, продовжує закладені в його нормах вітчизняні традиції і водночас враховує передову практику європейських держав із використання можливостей протидії злочинності не лише силами органів досудового слідства та суду, а й завдяки наданню можливості використання потужного потенціалу оперативних підрозділів правоохоронних органів.

Метою цієї статті є розгляд питань, що розкривають не лише можливість, а й доцільність використання результатів оперативно-розшукової діяльності в доказуванні за кримінальним провадженням та визначення пізнавальної ролі матеріалів ОРД у встановленні істини в її процесуальному розумінні.

Актуальність розгляду зазначених проблем зумовлена потребою теоретичного обґрунтування практики застосування норм нового кримінального процесуального законодавства в діяльності органів досудового слідства, що пов'язане із використанням слідчим, прокурором матеріалів, отриманих під час здійснення оперативно-розшукових заходів, для забезпечення потреб кримінального провадження. На відміну від чинного на сьогодні КПК України новим кримінальним процесуальним законодавством не передбачено такого джерела доказів, як "протоколи оперативно-розшукових заходів", проте введено поняття джерела доказів "документ", що суттєво розширює можливості використання в доказуванні документів, складених під час здійснення оперативно-розшукової діяльності. Належне наукове обґрунтування таких можливостей і розроблення порядку, правил, тактичних прийомів використання матеріалів ОРД в інтересах кримінального судочинства – сучасне завдання юридичної науки.

Як відомо, і це знаходить підтвердження в законодавчих нормах

нового кримінального процесуального законодавства України, важливою метою кримінального процесу є встановлення об'єктивної істини у конкретному кримінальному провадженні, тобто встановлення відповідності уявлень учасників судового пізнання про всі фактичні обставини кримінального правопорушення, що є необхідними для вирішення провадження по суті, обставинам, які мали місце в дійсності. Таку істину в наукових джерелах називають матеріальною або об'єктивною. Встановити істину в кримінальному процесі означає пізнати події, що відбулися, і всі обставини, які підлягають встановленню й доказуванню за кримінальним провадженням у відповідності до того, як це мало місце насправді. Істина відображає не загальні закони, що є характерним для наукової істини, а окремі конкретні факти, які є важливими для вирішення конкретного кримінального провадження. Отже, істина в кримінальному процесі завжди конкретна і практична. Для встановлення цієї істини використовують як загальні закони пізнання, так і особливі правила кримінально-процесуального доказування, що застосовують для пізнання істини в її процесуальному розумінні.

Встановлення істини як справжності конкретного одиничного факту, а також екстремальність самого дослідження під час досудового розслідування передбачає складний характер такого роду пізнання. В орбіту процесуального дослідження потрапляє широкий спектр обставин, котрі як прямо, так і опосередковано стосуються об'єкта кримінально-процесуального пізнання. Лише під час кримінально-процесуальної діяльності можна отримати інформацію про факти, що мають особливе значення у кримінальному процесі, а також про обставини, які мають юридичне значення. Будучи різновидом пізнання в широкому розумінні цього слова і маючи всі притаманні йому властивості, пізнавальна діяльність слідчого, прокурора відрізняється й суттєвою специфікою, яка полягає насамперед у тому, що пізнання під час доказування здійснюється встановленими законом способами і з дотриманням чітко визначених умов дослідження. То ж не дарма процесуалісти здавна й до сьогодні вказують на те, що в жодній з галузей наукового знання суб'єкт пізнання, яким може бути вчений чи інша особа, яка проводить дослідження, не ставиться в такі жорсткі рамки регламентації процесу дослідження, як слідчий. Ці суворі рамки покликані забезпечити найбільшу об'єктивність кримінально-процесуального пізнання, що зумовлене виключною важливістю очікуваних результатів як для конкретних осіб, пов'язаних із сферою судочинства, так і для всього державного механізму [1, с. 109]. Такими обмеженнями закону для пізнання в процесуальному доказуванні є використання лише обмеженого переліку засобів дослідження, обмеженість пізнання певними термінами, а в разі потреби – встановлення чіткого порядку подовження термінів пізнання, здійснення пізнання

лише уповноваженими на те суб'єктами, дотримання форми, в яку мають бути втіленими процедури й результати пізнання.

Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми. Ступінь та рівень наукового дослідження зазначених питань вказує нам на те, що виникли вони не сьогодні і мають доволі широке відображення в наукових джерелах. Різноманітні аспекти доказування, а в їх межах і використання в доказуванні результатів оперативно-розшукової діяльності розглянуті в підручниках з кримінального процесу, криміналістики, теорії ОРД, в дисертаційних та монографічних працях В.М. Галкіна, Д.В. Гребельського, Е.О. Дідоренка, В.А. Дорохова, О.О. Ейсмана, А.В. Іщенко, І.П. Козаченка, М.М. Міхеєнка, І.І. Мухіна, М.А. Погорецького, Г.М. Резніка, М.Є. Шумила, М.П. Яблокова та інших науковців. Проте широкий аспект проблеми не дає можливості її дослідження й висвітлення в одному джерелі, а зміни поточного законодавства й відомчих нормативних приписів викликають потребу продовження досліджень у цьому напрямі і, зокрема, тих, що розкривають питання пізнавальної сутності діяльності процесуальної та оперативної.

Виклад основного матеріалу. Основна відмінність кримінально-процесуального пізнання від інших сфер пізнавальної діяльності полягає у специфіці самого характеру дійсності, яку пізнають. Важливим є те, що кримінально-процесуальне пізнання, на відміну від будь-якого іншого, є невід'ємним елементом реалізації державою своїх функцій із забезпечення законності й правопорядку. Таке пізнання виникає як необхідність, обов'язковість реагування з боку держави в такій формі на загрозу гарантіям розвитку механізму безперешкодної роботи влади та існуванню суспільства, життєдіяльність якого ця влада забезпечує. У зв'язку з цим істина, яку встановлюють у результаті процесуального пізнання, є істиною юридичною за своїм змістом. Фактичний бік пізнаного переломлюється крізь призму юридичної оцінки, а тому і спрямованість пізнання, і зміст встановленого є доволі специфічними. Пізнання юридичної істини передбачає певні процесуальні гарантії щодо її встановлення, межі пізнання, які суворо окреслені нормами права.

Певна особливість пізнавальної діяльності у кримінальному процесі полягає і в тому, що її предметом виступають конкретні факти минулого і теперішнього, які зазвичай не мають прямих аналогів у об'єктивній дійсності, зокрема й серед обставин інших кримінальних проваджень навіть за тим же складом злочину чи різних злочинних дій за участю тих же самих виконавців. Кожен злочин як окрема подія має чітко виражену індивідуальність. Якщо ж слідчому чи прокурору особисто відомі обставини вчинення злочину, то він не може бути суб'єктом пізнання, оскільки отримує інший процесуальний статус – очевидця як свідка, потерпілого, підозрюваного, і тому підлягає відводу.

Пізнання у кримінальній справі базується на пізнаних закономірностях у суспільних та природних явищах і спрямоване не на подальше поглиблення у сутність об'єкта, а на встановлення істини конкретного факту. Специфіка такого пізнання зумовлена низкою обмежень та приписів процесуального і етичного характеру, що пояснюється своєрідністю предмета дослідження, яким є суспільно небезпечне діяння. Ведуть також мову про криміналістичне пізнання як пізнання закономірностей розслідування злочинних діянь. Визначаючи суб'єкта криміналістичного пізнання, В.Н. Терехович та Е.В. Німанде вказують на такі обставини: розслідування злочинних діянь становить собою вид практичної діяльності, що має подвійну природу. З одного боку, це процесуальний акт, який здійснює спеціально уповноважена законом особа, і в такому разі ця особа є суб'єктом права. З іншого боку, розслідування злочинного діяння є процесом наукового пізнання події злочину. В цьому процесі використовують методи і засоби таких наук, як кримінальне право, кримінальний процес, криміналістика, а суб'єктом пізнання є особа, що розслідує злочинне діяння, тобто особа, яка має спеціальну освіту і підготовку. Загальною характеристикою суб'єктів криміналістичного пізнання називають те, що з метою успішної їх професійної підготовки необхідною умовою є засвоєння знань і навичок не тільки в галузі кримінального права, кримінального процесу, але також поглиблені знання і навички в галузі криміналістики [2, с. 43-44]. Прикладами таких проявів, які досліджують суб'єкти пізнання, можуть бути факти неправомірної поведінки особи, активна протидія встановленню істини з боку учасників процесу або сторонніх осіб, специфіка реалізації асоціальних мотивів тощо. Разом з тим під час кримінально-процесуального пізнання його суб'єктом (слідчим, прокурором, суддею) можуть бути штучно створені ситуації, які моделюють умови для прояву таких сутностей. В такому випадку кримінально-процесуальне пізнання може містити в собі не тільки ретроспективний, але й перспективний аспект. Для створення таких ситуацій суб'єкт процесуального пізнання повинен володіти знаннями в галузі криміналістичної тактики, і зокрема, уміти піддати належній оцінці слідчу ситуацію, спланувати й провести тактичну комбінацію чи оперативно-тактичну операцію, підібрати відповідний тактичний прийом і уміло застосувати його під час проведення слідчої дії.

Саме на базі цих засобів використовується загальний механізм кримінально-процесуального пізнання, який містить в собі поєднання "до-процесуальних", процесуальних і пов'язаних з ними непроцесуальних дій. Розвиток процесу пізнання протікає від більш загального до окремого, від конкретики явищ до конкретики фактів, що складають юридично значущу основу самих явищ. Виразом такого переходу є поява підстав для початку процесу кримінально-процесуального доказування. Останнє

виникає на базі пізнання, проте не є дзеркальним відображенням пізнавальної діяльності. Об'єктивні закономірності процесу кримінально-процесуального пізнання неодмінно опосередковані суб'єктивізмом особи, яка пізнає. У кримінально-процесуальному аспекті це проблеми внутрішнього переконання і правової свідомості. Більш окремі прояви – вибір засобів і методів пізнання, оцінка отриманої інформації, місця і значення такої інформації для встановлення істини тощо [3, с. 161-162].

Як поступальний і багатоетапний процес пізнання пошук істини має розвиток в декількох паралельних зрізах – процесуальному, криміналістичному, оперативно-розшуковому, психологічному та ін.. Елементи кримінально-процесуального пізнання можуть мати місце не лише в процесуальній, а й у непроцесуальній діяльності. По суті, йдеться про різні рівні пізнання залежно від рівнів відображення дійсності. В такому розумінні можна вести мову про процесуальний рівень відображення дійсності в пізнанні – доказування – і непроцесуальний – криміналістичне, оперативно-розшукове пізнання. До непроцесуального пізнання відносять пізнання істини у кримінальному провадженні насамперед у результаті проведення оперативно-розшукових заходів. Під час здійснення оперативно-розшукової діяльності можуть бути також встановлені фактичні обставини, що за певних умов можуть розглядатися як докази або матимуть значення для доказування, і тому оперативно-розшукову діяльність також можна розглядати як пізнання, яке має значення для встановлення істини у процесуальному розумінні. В той же час неправильно було б ототожнювати всю оперативно-розшукову діяльність з пізнанням у кримінальній справі [4, с. 157-158].

Будучи різновидом загальнолюдської пізнавальної діяльності, як процесуальне доказування, так і оперативно-розшукова діяльність загалом розвиваються за законами пізнання, законами теорії відображення. Як і в будь-якому процесі пізнання, у процесуальному доказуванні і в оперативно-розшуковій діяльності має місце чуттєве і раціональне пізнання, яке здійснюється суб'єктами цієї діяльності. Оперативно-розшукове пізнання є специфічним різновидом соціального пізнання, під час якого суб'єкти оперативно-розшукової діяльності отримують специфічний тип спеціального знання, що зумовлене як об'єктом пізнання, так і оперативно-розшуковими силами, засобами, формами та методами оволодіння ним. Таке пізнання відрізняється від кримінально-процесуального за багатьма рисами: за початком здійснення пізнання; об'єктом та метою; засобами; способами; формами; правовим статусом суб'єктів тощо. До того ж, на відміну від кримінально-процесуального пізнання, суб'єктам якого недоступні для безпосереднього сприйняття обставини події, що відбувалася в минулому, суб'єкт оперативно-розшукового пізнання, яким є оперативний працівник, безпосередньо через свої органи відчуття або опосередковано

через осіб, котрі залучені до оперативно-розшукової діяльності на гласній чи негласній основі, може сприймати факти, явища, події, дії окремих осіб, котрі мають безпосереднє відношення до злочину, на етапах підготовки, безпосереднього вчинення або відразу після вчинення злочину. Суб'єкт оперативно-розшукового пізнання може бути й очевидцем злочину, що повністю виключене для суб'єкта процесуального пізнання. Водночас оперативно-розшукове пізнання відіграє важливу роль для пізнання кримінально-процесуального, оскільки забезпечує відповідні передумови для швидкого розкриття злочину засобами кримінального процесу. Це передбачає отримання працівниками оперативних підрозділів даних про очевидців злочину, про місце знаходження документів і предметів, які були знаряддям злочину, зберегли на собі його сліди, були об'єктами злочинних дій, а також грошей чи інших цінностей, нажитих злочинним шляхом, та всіх інших предметів, які виступали засобами виявлення злочину, встановлення обставин його вчинення і виявлення винних осіб.

Отже, пізнання фактичних обставин справи розпочинається ще до її порушення і часто в межах оперативно-розшукової діяльності. Проте доказування як елемент пізнання об'єктивно не може виникнути до виконання процесуальних процедур, оскільки для цього потрібне процесуальне опосередкування. Оцінка результатів оперативного пізнання може стати поштовхом для розвитку пізнання кримінально-процесуального.

Основним суб'єктом оперативно-розшукового пізнання є працівник оперативного підрозділу, який здійснює оперативно-розшукову діяльність і має певні владні повноваження, що визначаються його посадовим статусом. До суб'єктів оперативно-розшукового пізнання правомірно відносити й керівників оперативних підрозділів, котрі здійснюють керівництво та контроль за такою пізнавальною діяльністю.

Початок кримінального провадження переводить процес пізнання на процесуальний рівень і зумовлює початок доказування. Проте це не позбавляє процес пізнання його багаторівневого характеру. Оперативно-розшукова діяльність також додає свій внесок у таке пізнання і може виявляти певний вплив як на процесуальне пізнання, так і на процес доказування. Пізнання обставин кримінального правопорушення в межах здійснення оперативно-розшукових заходів надає можливість отримати оперативним шляхом інформацію, що потрібна для прийняття слідчим, прокурором процесуальних рішень щодо здійснення певних слідчих дій, обрання тактичних прийомів їх проведення, застосування тактичних комбінацій, оперативно-тактичних операцій. Оперативно-розшуковим шляхом може бути зібрано інформацію, яка характеризує особу підозрюваного, його спосіб життя, наміри щодо переховування від кримінального переслідування, його зв'язки тощо. Це також є способом пізнання обставин злочину і може мати значення

для прийняття низки процесуальних рішень, зокрема щодо обрання чи зміни запобіжного заходу. За дорученням слідчого працівники оперативних підрозділів можуть проводити слідчі (розшукові) дії та оперативно-розшукові заходи, спрямовані на розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду, викраденого майна і грошових коштів і цінностей, майна, здобутого злочинним шляхом, а також того, на яке може бути накладено арешт. Усі ці оперативні заходи також здійснюються з метою пізнання у справі, а окремі з них спрямовані на доказування. Це дає підстави стверджувати, що оперативно-розшукова діяльність і пізнання, яке здійснюється в ході її проведення, можуть вважатися важливим елементом кримінально-процесуального пізнання у кримінальному провадженні.

Обидва суб'єкта пізнання злочинів – і слідчий, і оперативний працівник – діють з дотриманням законодавчих приписів, відповідно до кримінального процесуального законодавства та законів, що регулюють оперативно-розшукову діяльність, для досягнення збіжної мети, що полягає у протидії злочинності, але кожен з них – властивими їм правовими засобами і методами. Водночас слід вказати на те, що в разі виявлення і розкриття злочинів під час оперативно-розшукової діяльності та розкриття й розслідування злочинів під час діяльності процесуальної встановлюються ті ж самі дані, які розкривають склад злочину та всі його елементи. В пізнанні цих фактів і обставин і слідчий, і оперативний працівник спираються на загальні закони пізнання, і тому слідча та оперативно-розшукова практика отримання відповідних відомостей за змістом не відрізняються від пізнання в інших галузях соціальної дійсності.

Криміналістичне пізнання втілюється в процесуальну форму. В оперативно-розшуковій діяльності процес пізнання також має певну форму, що істотно відрізняється від процесуальної. Проте незважаючи на відмінність форми фіксації ходу і результатів пізнання, цей процес також зводиться до розумової діяльності, до здійснення логічних операцій з поняттями, фактами, полягає у виконанні конкретних практичних дій, у ході яких завдяки використанню оперативно-розшукових засобів встановлюються певні дані, що мають значення для пізнання істини. Процедура переважної більшості оперативно-розшукових заходів, на відміну від слідчих дій, не має суворо визначеного нормативного закріплення. Водночас і кримінально-процесуальна, і оперативно-розшукова форми пізнання мають збіжність у єдності мети, у використанні пізнавальних методів, у єдності інформаційного процесу, який полягає у збиранні, перевірці, оцінці та використанні інформації. З огляду на це можна вказати на наявність відповідних співвідношень між змістом та сутністю доказування в кримінальному процесі та оперативно-розшукового документування.

Значну частину оперативно-розшукової діяльності складає опера-

тивне документування, з результатами якого прийнято пов'язувати розв'язання таких завдань, як початок кримінального провадження, забезпечення повноти і всебічності процесу доказування. У спеціальній літературі, присвяченій проблемам ОРД, зустрічаються такі поняття, як оперативні докази, збирання, перевірка і оцінка оперативних доказів, оперативне доказування тощо [5, с. 5-6]. Окремі фахівці з теорії ОРД розглядають документування, що здійснюється в процесі проведення оперативно-розшукових заходів, як один із методів оперативно-розшукової діяльності [6, с. 144-150]; інші ведуть мову про документування, що здійснюється під час оперативно-розшукової діяльності, як процес пізнання злочинної події, з приводу якої заведена оперативно-розшукова справа [7, с. 8-9]. Найменування «документування» процесу здійснення оперативно-розшукових заходів, спрямованих на вирішення завдань одержання даних, які б об'єктивно свідчили про причетність осіб до підготовки чи вчинення злочину, є умовним у зв'язку з тим, що, по-перше, термін «документування» ідентичний вислову «документальне оформлення». По-друге, результатом цього процесу є одержання фактичних даних не тільки про злочинні дії розроблюваних, а й про ставлення до них самих розроблюваних, про обставини, що свідчать про характер і розмір збитку, умови, які сприяли вчиненню злочину, тощо. По-третє, тому, що виявляються такі дані, які свідчать про справжню роль у вчиненні злочину кожного з розроблюваних. Документування – це й водночас шлях відтворення реальної картини злочинного діяння, з'ясування сутності події для того, щоб прийняти більш обґрунтовані рішення щодо збирання фактичних даних, які можуть стати доказами і слугувати встановленню істини. Сутність документування полягає в тому, що мета боротьби зі злочинністю досягається шляхом здійснення оперативно-розшукових заходів, спрямованих на виявлення таких, що готуються, або вчинених злочинів, одержання інформації щодо причетних до них осіб, обставин, а також вжиття конкретних заходів, спрямованих на попередження й розкриття злочинів. Збіжність пізнання під час документування й доказування полягає в тому, що вони засновані на фіксації фактичних даних, які вказують на злочинну діяльність розроблюваних осіб, і мають єдину мету – виявлення, розкриття, розслідування злочину та боротьбу із злочинністю.

У свою чергу, фактичні дані, що встановлені в результаті застосування оперативно-розшукових засобів та проведення оперативно-розшукових заходів і відомості про які зафіксовані в матеріалах оперативної справи, без відповідного процесуального оформлення не можуть бути визнані доказами у кримінальній справі. У доказуванні використовуються не ті фактичні дані, що були здобуті в результаті ОРД, а ті, що отримані в межах кримінального процесу при збиранні й формуванні

доказів. Саме ці дані й утворюють зміст доказів у кримінальній справі.

Оперативно-розшукова діяльність та документування її результатів значною мірою відображають опосередкований зв'язок між етапами поступального руху в напрямі встановлення істини у справі. Завдяки використанню можливостей ОРД визначається перспектива майбутнього кримінально-процесуального доказування, будуються прогнози, припущення щодо його розвитку, створюються оптимальні моделі доказування. Окремі вчені вказують навіть на те, що надлишок оперативно-розшукової інформації забезпечує достатність кримінально-процесуальних доказів в аспекті нарощування якості процесуальної інформації, а наявність корисного надлишку в орієнтуючій інформації – це запорука якісної підготовки слідчих дій [8, с. 33].

Висновки. Таким чином, будь-яка оперативно-розшукова інформація має перспективу використання в інтересах кримінального процесу. Рішення щодо процесуальних перспектив оперативно-розшукової інформації приймають слідчий, прокурор, суд. Результати ОРД можуть бути визнані недостатніми з точки зору приводів і підстав для початку кримінального провадження, з огляду на оцінку перспектив використання їх в процесі доказування. Водночас такі матеріали, за якими не може бути прийнято процесуального рішення, можуть бути визнані достатніми стосовно розв'язання окремих завдань ОРД. Отже, документування в оперативно-розшуковій діяльності і доказування в діяльності процесуальній мають багато збіжних рис у їх пізнавальному розумінні, проте за правовою природою та юридичними наслідками відрізняються між собою. Спираючись на положення гносеології як учення про джерела, засоби й закономірності набуття людиною істинних знань про навколишній світ, можна зробити висновок про те, що сьогодні нове кримінальне процесуальне законодавство України дає всі підстави для розроблення рекомендацій і тактичних прийомів виявлення та фіксації даних, що встановлені в ході оперативно-розшукової діяльності, а також використання результатів документування в доказуванні за кримінальними справами з метою пізнання фактичних обставин злочину.

Бібліографічні посилання

1. Якубович Н.А. Познание в предварительном расследовании преступлений // Советское государство и право. – 1970. – № 11. – С. 105-111.
2. Терехович В.Н., Ниманде Э.В. Особенности субъектов криминалистического познания в Латвии // Криміналістика XXI століття: Матер. міжнар. наук.- практ. конф. 25-26 листоп. 2010 р. – Х., 2010. – С. 42-45.
3. Астафьев Ю.В. Структура уголовно-процессуального познания (процессуальный и непроцессуальный аспект) // Вестник ВГУ. Серия Гуманитарные науки. – 2005. – № 2. – С. 159-172.
4. Колесник В.А. Пізнання в кримінально-процесуальній діяльності та роль криміналістичної тактики в його забезпеченні // Зб. наук. праць НА СБ України. – 2011. – № 38. – С. 157-163.

5. Доля Е.А. Использование в доказывании результатов оперативно-розыскной деятельности. – М., 1991.
6. Алексеев А.И., Сенилов Г.К. Актуальные проблемы теории оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел. – М., 1973.
7. Самойлов В.Г. Документирование по делам оперативной разработки: Учеб. пособие. – Горький, 1978.
8. Зинкин В.К. Теоретические и прикладные основы взаимосвязи оперативно-розыскной деятельности и уголовного процесса в вопросах доказывания: Автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09. – Красноярск, 2004.

Надійшла до редакції 05.06.2012

І.В. Сервецький

доктор юридичних наук, доцент

О.М. Юрченко

доктор юридичних наук, доцент

(Національна академія внутрішніх справ)

УДК 351.74

ГЕНЕЗИС ПОНЯТТЯ «СПЕЦІАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ»

Статтю присвячено актуальній темі – дослідженню витоків поняття «спеціальна діяльність правоохоронних органів» як єдиного закону про спеціальну діяльність правоохоронних органів. Розглянуто теоретичні положення розшукового права.

Ключові слова: правоохоронні органи, спеціальна діяльність, розшукове право.

Статья посвящена актуальной теме – исследованию истоков понятия «специальная деятельность правоохранительных органов» как единого закона о специальной деятельности правоохранительных органов. Рассматриваются теоретические положения розыскного права.

Ключевые слова: правоохранительные органы, специальная деятельность, розыскное право.

The article is devoted an actual theme of research of sources of concept «The special activity of law enforcement authorities» as a single law on the special activity of law enforcement authorities. The theoretical positions of search right are examined here.

Keywords: law enforcement authorities, special activity, search law.

Постановка проблеми. Однією з фундаментальних проблем теорії розшукового права є визначення її предмета, сутності та змісту, від чого значною мірою залежить подальший розвиток науки та успішна діяльність працівників оперативних підрозділів у протидії злочинності.

Видатний філософ Г. Гегель вважав, що будь-яке пізнання кримі-